

25.11.2025

Asia: U 55/2025 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ja yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) uudistuksesta, Teema Kalata (U 55/2025 vp)

Eduskunta

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta, ke 26.11

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Meri Kallasvuo

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Luonnonvarakeskuksen (Luke) lausuntoa valtioneuvoston U-kirjelmään eduskunnalle yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) ja yhteisen kalastuspolitiikan (YKP) uudistuksesta. Uudistuksessa laaditaan yksi yhteinen kansallinen kumppanuussuunnitelma, johon integroidaan maataloustuki-, maaseutu- sekä meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahasto. Komissio on julkaissut rahoituksen käytön ohjaamisesta myös sektorikohtaiset asetusehdotukset. Luke kiittää mahdollisuudesta lausua kirjelmästä ja keskittyy tässä lausunnossaan kalatalouteen.

2 Lausunto

Luke näkee yleisesti positiivisena sen, että komission 2028–2034 rahoituskauden ehdotuksessa korostetaan joustavuutta, nykyisiä yksinkertaisempia tukiohjelmia ja alueellisten tarpeiden parempaa huomioimista. Yksi yhteinen suunnitelma voi edistää politiikkakoherenssia ja palvella eri sektorien yhteistyön edistämistä ja synergioiden saavuttamista. Uuden mallin etujen saavuttaminen vaatii kuitenkin rinnalleen syvempää organisaatiokulttuurin muutosta, jossa siirrytään sektorikohtaisesta päätöksenteko- ja toimeenpanorakenteesta aidosti integroituun malliin. Eri sektorit yhdistävä rahoituskokonaisuus asetusehdotuksineen on laaja, mikä haastaa riittävän sektorit ylittävän osaamisen turvaamista sekä sektorien välisen kansallisen toimeenpanon ja rahoituksen jaon tasapuolisuutta.

YKP-asetusehdotukseen sisältyy rahoitustuki yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanolle, Euroopan merisopimukselle sekä EU:n meri- ja vesiviljelypolitiikalle. Luke pitää tärkeänä, että YKP:ssa kansallinen päätäntävalta säilyy ja EU:n toimet ovat perusteltuja suhteessa kansallisiin, alueellisiin ja paikallisiin olosuhteisiin. Jäsenvaltioiden toimivallan ja rahoituksen kohdentamisvastuun kasvattaminen parantaa kansallisten ja alueellisten erityispiirteiden ja resurssien huomioimista.

Luke pitää valtioneuvoston tavoin ehdotukseen sisältyvää sääntelyn yksinkertaistamista merkittävänä toimenpiteenä, ja katsoo tämän potentiaalisesti avaavan nykyistä monipuolisemmin mahdollisuuksia kalastus- ja vesiviljelyalan kehittämiseen ja vahvistamiseen. Tämä myös mahdollistaa paremmin pienimuotoisen kalastuksen huomioimisen, mikä on tärkeää suomalaisissa olosuhteissa. Lisäksi Luke kannattaa valtioneuvoston esitystä sääntelyhiekkalaatikkomallin sisällyttämisestä yhteisen kalastuspolitiikan ja sen rahoitusta koskeviin asetuksiin, sillä se voisi nopeuttaa innovaatioiden ja energiasiirtymän toteuttamista.

25.11.2025

Rahoitus ja sen riittävyys

Komission ehdotuksen mukaan Suomelle ehdotettu rahoituksen taso olisi noin 67 % pienempi kuin nykyinen 73 miljoonan euron rahoitustaso Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta. Luke pitää yhteiselle kalastuspolitiikalle korvamerkityn rahoituksen toimenpiteitä oikeasuuntaisina, mutta painottaa, että vain osa YKP:n tavoitteista ja edellytetyistä toimenpiteistä katettaisiin korvamerkityllä rahoituksella. Esimerkiksi EU:n lainsäädännön edellyttämät tiedonkeruu- ja kalastuksenvalvontatoimenpiteet, vesiviljelyn kestävyttä ja kasvua edistävät toimet sekä laajemmin toimialan TKI-toimet eivät kuuluisi korvamerkittyyn rahoitukseen. Kalatalouden tiedonkeruun, vesiviljelyn kasvun ja TKI-toimien rahoituksen ulkopuolelle jääminen muodostaa riskin, mikäli kansallisessa kumppanuussuunnitelmassa ei varmisteta riittävää joustavuutta ja lisärahoitusta.

Kuten kirjelmässä todetaan, esitetty korvamerkitty rahoitus suhteessa tulevaisuuden toimenpiteiden tarpeisiin, esimerkiksi energiasiirtymän osalta, on huomattavan alimitoitettu. Lisäksi avoimeksi jää, miten korvamerkinnän ulkopuoliset toimet on mahdollista rahoittaa kansallisen kumppanuussuunnitelman kokonaisrahoituksen puitteissa. Valtioneuvoston tavoin Luke katsoo tärkeäksi turvata suomalaisen kalatalouden kehittämisen edellytykset sekä sen, että korvamerkityn rahoituksen jäsenmaakohtainen jako perustuu mahdollisimman objektiivisiin kriteereihin, kuten kalatalousalan kokoon ja tuleviin investointitarpeisiin (esim. energiasiirtymä ja ennallistaminen), ei ainoastaan historialliseen näyttöön. Elinvoimainen kalatalousala on merkittävä osa kansallista ruokaturvaa ja huoltovarmuutta.

Riittävän tietopohjan varmistaminen

Luke pitää kriittisen tärkeänä, että EU-säännösten edellyttämät pakolliset ja koko toimialalle keskeiset tehtävät, kuten kalatalouden tiedonkeruuhjelma, rahoitetaan täysimääräisesti. Tämä on välttämätöntä tietoperustaisen päätöksenteon turvaamiseksi. Rahoitus voidaan käytännössä ohjata joko kumppanuusrahastosta, jolloin sen kokonaisrahoitusta tulisi kasvattaa, tai komission suoran hallinnoinnin alaisista välineistä. Luke kuitenkin huomauttaa, että jälkimmäisessä vaihtoehdossa voi olla vaikea ennakoon arvioida komission osoittamaa rahamäärää ja toimintatavan vaatimaa byrokratiaa, mikä lisää epävarmuutta ja voi vaarantaa velvoitteiden täyttämisen.

Merisopimuksen sääntely ja ehdotusten yhtenäisyys

Luke yhtyy valtioneuvoston kantaan, että merisopimuksen ja unionin meripolitiikan rahoituksesta ja toimeenpanosta on tarkoituksenmukaista säätää ainoastaan kumppanuusrahastoasetuksessa. Tämä selkeyttäisi sääntelyä ja vähentäisi hallinnollista monimutkaisuutta.

Luke kannattaa valtioneuvoston kantaa, että yhteisen kalastuspolitiikan rahoitusehdotus ja kumppanuussuunnitelmia ja tulosperusteisuutta koskevat komission ehdotukset muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden.

3 Lausunnon tiivistelmä

25.11.2025

Luke näkee yleisesti positiivisena sen, että komission 2028–2034 rahoituskauden ehdotuksessa korostetaan joustavuutta, nykyisiä yksinkertaisempia tukiohjelmia ja alueellisten tarpeiden parempaa huomioimista. Yksi yhteinen suunnitelma voi edistää politiikkakoherenssia ja palvella eri sektorien yhteistyön edistämistä ja synergioiden saavuttamista. Uuden mallin etujen saavuttaminen vaatii kuitenkin rinnalleen syvempää organisaatiokulttuurin muutosta, jossa siirrytään sektorikohtaisesta päätöksenteko- ja toimeenpanorakenteesta aidosti integroituun malliin. Eri sektorit yhdistävä rahoituskokonaisuus asetusehdotuksineen on laaja, mikä haastaa riittävän sektorit ylittävän osaamisen turvaamista sekä sektorien välisen kansallisen toimeenpanon ja rahoituksen jaon tasapuolisuutta.

Luke antaa seuraavat suositukset:

- Komission ehdottama rahoitustaso on alimitoitettu suhteessa YKP:n tavoitteisiin. On perusteltua tarkastella mahdollisuuksia rahoituksen vahvistamiseen, jotta kalatalouden kehittämisen edellytykset voidaan turvata ja mm. energiasiirtymä ja ennallistamistoimet voidaan toteuttaa riittävällä laajuudella.
- Kalatalouden tiedonkeruun rahoitus tulee turvata.
- Rahoituksen jaossa on hyvä painottaa objektiivisia ja tulevaisuuden tarpeita huomioivia kriteereitä, ei ainoastaan historiallista käyttöä.
- Kansallisen joustavuuden varmistamiseksi kumppanuussuunnitelmassa on tärkeää varmistaa riittävä liikkumavara korvamerkinnän ulkopuolisten toimien rahoittamiseen.
- Sääntelyhiekkalaatikkomallin sisällyttäminen asetuksiin voi tukea alan uudistumista ja innovaatioita sekä nopeuttaa energiasiirtymää.

Hannu Laitinen

Hallintojohtaja

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 25.11.2025 klo 11:06:50.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:

Meri Kallasvuo

Meri Kallasvuo, Riikka Venesjärvi, Nina Peuhkuri, Joni Tiainen, Tapio Keskinen, Jari Raitaniemi

Liitteet:

Tiedoksi: